

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025)

УДК 347.777

**ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК
МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ**

Н. Н. Дяченко

к.н.держ.упр., доцент, доцент кафедри кібербезпеки, ІТ та економіки
Київського університету інтелектуальної власності та права

ORCID 0000-0002-4306-7665

**PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS AS A
MECHANISM FOR ENSURING THE EFFICIENCY OF REGULATION OF
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF
THE ECONOMY OF UKRAINE**

N. P. Diachenko

candidate of sciences in public administration, associate professor of the
department of cybersecurity, IT and economics at the Kyiv University
of Intellectual Property and Law

***Анотація.** В аграрному секторі економіки України об'єктами права інтелектуальної власності є результати інтелектуальної діяльності, яким надається правова охорона. Ідентифіковано об'єкти права інтелектуальної власності в аграрному секторі економіки України. Досліджено особливості впливу механізмів охорони права інтелектуальної власності на ефективність аграрного сектора економіки України*

***Ключові слова:** аграрний сектор, об'єкти права інтелектуальної власності.*

***Annotation.** In the agrarian sector of the economy of Ukraine, the objects of intellectual property rights are the results of intellectual activity, which are granted legal protection. The objects of intellectual property rights in the agrarian sector of the economy of Ukraine are identified. The peculiarities of the influence of mechanisms for the protection of intellectual property rights on the efficiency of the agrarian sector of the economy of Ukraine are studied.*

***Keywords:** agrarian sector, objects of intellectual property rights.*

Вступ. Аграрний сектор економіки України, не зважаючи на виклики, що пов'язані з діяльністю в умовах правового режиму воєнного стану, має потужний потенціал, який у поєднанні зі сприятливими кліматичними умовами, якісними земельними ресурсами та споконвічно усталеними традиціями землеробства є передумовою забезпечення його ефективності [1].

Аграрний сектор економіки України поєднує виробництво сільськогосподарської продукції, її переробку та матеріально-технічні послуги, тому сорти рослин, породи тварин, унікальні розробки, технології, методи, що використовуються в аграрному секторі, підлягають охороні та захисту, як об'єкти права інтелектуальної власності.

Метою дослідження є аналіз правових механізмів охорони об'єктів права в аграрному секторі економіки України.

Методологія дослідження охоплює сукупність наукових методів серед яких структурно-функціональний метод – у процесі ідентифікації об'єктів права інтелектуальної власності в аграрному секторі економіки України, системний – при дослідженні комплексу особливостей впливу механізмів охорони права інтелектуальної власності на ефективність аграрного сектора економіки України.

Результати та обговорення. В аграрному секторі економіки України об'єктами права інтелектуальної власності є результати інтелектуальної

діяльності, яким надається правова охорона.

До них належать сорти рослин, породи тварин, винаходи та корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення, комерційні таємниці (ноу-хау), авторське право та суміжні права (табл. 1):

Таблиця 1. Об'єкти права інтелектуальної власності в аграрному секторі економіки України

Об'єкти ІВ	Характеристика
Сорти рослин	Право на сорт рослин засвідчується патентом. Патент надає власнику виключне право на використання сорту, включаючи його виробництво, розмноження, пропонування до продажу, продаж та інше введення в цивільний обіг. Існують також особисті немайнові права автора сорту, які є невідчужуваними та діють безстроково.
Породи тварин	Права на породи тварин також засвідчуються патентом. Власник патенту має виключне право на використання породи, включаючи її розведення, продаж та інше комерційне використання. Автору породи належать особисті немайнові права.
Винаходи та корисні моделі	В аграрному секторі можуть бути запатентовані нові технології, обладнання, методи обробки ґрунту, способи захисту рослин і тварин тощо. Патент на винахід або корисну модель надає власнику виключне право на використання, виробництво, продаж та імпорт/експорт запатентованого об'єкта.
Промислові зразки	Це можуть бути оригінальні зовнішні вигляди сільськогосподарської техніки, упаковки для аграрної продукції тощо. Промисловий зразок охороняється свідоцтвом, що надає власнику виключне право на його використання.
Торговельні марки (знаки для товарів і послуг)	Використовуються для індивідуалізації товарів та послуг, що пропонуються в аграрному секторі (наприклад, назви сільськогосподарської продукції, фермерських господарств). Право на торговельну марку засвідчується свідоцтвом.
Географічні зазначення	Вказують на географічне походження товару, особливі якості або репутація якого пов'язані з цією місцевістю (наприклад, «Мелітопольська черешня»). Право на географічне зазначення надає виробникам, які здійснюють свою діяльність у відповідному географічному регіоні, право використовувати це

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025)

	зазначення.
Комерційні таємниці (ноу-хау)	Це конфіденційна інформація, яка має комерційну цінність і є невідомою широкому колу осіб (наприклад, унікальні технології вирощування, рецептури кормів). Правова охорона комерційної таємниці забезпечується самими власниками шляхом вжиття заходів щодо її збереження в таємниці.
Авторське право та суміжні права	Можуть виникати щодо наукових публікацій, навчальних матеріалів, програмного забезпечення, фотографій, відеоматеріалів, пов'язаних з аграрною діяльністю.

Захист прав інтелектуальної власності є базовим механізмом забезпечення ефективності регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України, адже формування засад захисту прав інтелектуальної власності інтенсифікує процеси стимулювання інновацій [2], залучення інвестицій, сприяє трансферу технологій (табл. 2):

Таблиця 2. Особливості впливу механізмів охорони права інтелектуальної власності на ефективність аграрного сектору економіки України

Напрямок	Характеристика
Стимулювання інновацій	Права інтелектуальної власності, такі як патенти на винаходи, корисні моделі та сорти рослин, надають винахідникам та селекціонерам ексклюзивні права на їхні розробки. Це створює фінансові стимули для інвестування в дослідження та розробки [3], оскільки вони можуть отримати вигоду від комерціалізації своїх інновацій. Без такого захисту існує ризик того, що їхні ідеї будуть скопійовані без компенсації, що значно зменшить бажання впроваджувати нові рішення.
Залучення інвестицій	Ефективна система захисту інтелектуальної власності робить аграрний сектор більш привабливим для інвестицій. Інвестори охочіше вкладають кошти в розробку та впровадження нових технологій, сортів рослин та порід тварин, якщо вони впевнені, що їхні інвестиції будуть захищені від несанкціонованого використання.
Трансфер технологій	Захист прав інтелектуальної власності може сприяти передачі технологій, оскільки компанії та дослідники можуть ліцензувати свої розробки іншим суб'єктам господарювання. Це дозволяє поширювати інноваційні рішення в аграрному секторі та підвищувати його загальну ефективність.

Підвищення конкуренто-спроможності	Компанії, які володіють правами інтелектуальної власності на унікальні продукти або технології, отримують конкурентну перевагу на ринку. Це стимулює їх до подальших інновацій та підвищення якості продукції, що в кінцевому підсумку йде на користь усьому аграрному сектору та споживачам.
Захист від недобросовісної конкуренції	Реєстрація торговельних марок та географічних зазначень дозволяє захистити виробників від підробок та недобросовісної конкуренції, забезпечуючи споживачам доступ до якісної та автентичної продукції.

Важливо зазначити, що набуття прав інтелектуальної власності на більшість зазначених об'єктів потребує державної реєстрації у встановленому законом порядку. Ефективна охорона та захист цих прав є важливим чинником для стимулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України.

Висновки. Охорона прав інтелектуальної власності є ключовим елементом ефективного регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України, сприяючи стимулюванню інновацій, залученню інвестицій, трансферу технологій, підвищенню конкурентоздатності та захисту від недобросовісної конкуренції. В Україні існує низка проблем у сфері захисту прав інтелектуальної власності в аграрному секторі, включаючи недостатню обізнаність, слабе правозастосування та низьку патентну активність. Для забезпечення ефективного інноваційного розвитку аграрного сектору необхідно вдосконалювати законодавство, підвищувати рівень правової культури та посилити боротьбу з порушеннями прав інтелектуальної власності.

Література

1. Дяченко Н. П. (2025). Особливості регулювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України. *Бізнес Інформ*. №2. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-738-738>.
2. Diachenko, N. P. (2024). Regulation of Innovative Development of

Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності:
матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності.
(м. Київ, 25 квітня 2025 р.): ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025)

the Agrarian Sector of the Economy of Ukraine. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (47), pp. 105-108. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2\(47\).105-108](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2024.2(47).105-108).

3. Дяченко Н. (2025). Концептуальні засади інноваційного розвитку: теоретичний аспект. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*, (3). DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.3.02>.